

Celleforandringer på Livmoderhalsen

Hvad betyder forandringer i celleprøven fra livmoder-halsen?

I Danmark er det vedtaget at tilbyde kvinder rutineundersøgelse for livmoderhalskræft hvert 3. år for kvinder mellem 23 og 50 år, herefter hvert 5. år til fyldte 65 år.

Afhængig af resultatet udvælges de kvinder, som bør undersøges nærmere. Celleforandringer kan være et forstadium til kræft, men kan også være forårsaget af f.eks. betændelse, og man kalder da oftest celleforandringerne for "atypiske celler". De rutinemæssige undersøgelser har nedbragt hyppigheden af livmoderhalskræft betydeligt. Egentlige celleforandringer er ikke det samme som, at du

har kræft – men alene et fingerpeg om, at der kan være forstadier (dysplasi), som bør behandles. Ca. 90 % forsvinder af sig selv. Det er undersøgelsen hos gynækologen, der afgør, om du har forstadier eller ej.

Hvad kommer forstadierne af?

Celleforandringer skyldes primært forskellige HPV-typer, Humant PapillomaVirus, som er et meget almindeligt virus. Man regner med, at op til 80 % af alle kvinder får denne infektion på et eller andet tidspunkt i deres liv. Man kan nu vaccinere mod Type 16 og 18 HPV forebyggende. Der er ingen grund til at teste personer for HPV. I langt de fleste tilfælde forsvinder virus uden at give anledning til symptomer; men hos nogle bliver infektionen kronisk. Det er denne kroniske betændelsestilstand, som kan give celleforandringer. HPV giver flade kønsvorter/kondylomer, især pga. typerne 16,18 og 33, mens de blomkålslignende kønsvorter skyldes HPV typer, som ikke medfører risiko for livmoderhalskræft.

Hvordan bliver man smittet med HPV?

HPV smitter ved ubeskyttet samleje. Infektionen er ofte usynlig hos både kvinder og mænd og kan have været til stede i årevis, inden den giver anledning til celleforandringer.

Det kan således ikke afgøres, hvornår og af hvem du er blevet smittet. Celleforandringer giver oftest ingen symptomer, men blødning i forbindelse med samleje kan forekomme.

Hvad sker der hos gynækologen?

Vi gennemgår hvad det vil sige evt. at have celleforandringer, og du får udleveret Kræftens Bekæmpelses pjece om celleforandringer. Der skræbes evt. lidt væv fra livmoderhalskanalen og tages små vævsprøver fra de områder på livmodermunden, hvor celleforandringer mistænkes. Dette afgøres ved at se på livmoderhalsen med en kikkert, efter den er duppet med en tynd eddikeopløsning. De fleste mærker ikke ret meget til det.

Hvad skal du passe på efter undersøgelsen?

Efter undersøgelsen er der nogle små sår på livmoderhalsen, der kan bløde et par dage. Blødningen bør ikke overstige en menstruation i styrke. Brug bind.

Hvis du i dagene efter undersøgelsen oplever:

- kraftig blødning
- ildelugtende udflåd
- feber

bør du kontakte klinikken på 8720 6156 kl. 12-13.30.

To dage efter undersøgelsen bør du ikke bruge tampon, undgå svømme- og karbad, og samleje. En sjælden gang kan det være aktuelt på undersøgelsesdagen at undgå cykling, og hvis du har meget tungt arbejde, bør du tage fri.

Efterforløb:

Vævsprøverne bliver sendt til mikroskopisk undersøgelse og svaret vil foreligge i løbet af 2 uger. Hvis der er forstadier, vil disse blive graderet efter, hvor svære de er: lette, moderate, svære og meget svære.

Hos 2 ud af 3 kvinder forsvinder lette celleforandringer af sig selv i løbet af 8-12 måneder. Får du konstateret lette celleforandringer, er der ingen grund til at behandle dig her og nu, men blot kontrollere dig. Udviklingen til kræft vil normalt tage flere år.

Kegleoperation

Kun 50 % af de sværeste forandringer udvikler sig til egentlig kræft, men det er desværre endnu ikke muligt at udpege hvilke, der vil gøre det, så der behandles i dag flere end nødvendigt.

Har du sværere forandringer, bør disse fjernes ved en kegleoperation. Denne udføres gennem skeden. Ved hjælp af en lille el-slynge udskæres i lokal bedøvelse et vævsstykke, som indeholder livmodermunden og den nederste del af livmoderhalskanalen, da det er netop her, hvor slimhinden i livmoderhalsen støder sammen med slimhinden på livmoderhalsens overflade, at celleforandringer forekommer.

Efter kegleoperationen

De færreste får ondt, når lokalbedøvelsen holder op med at virke. Nogle kan opleve menstruationslignende

ubehag, som kan klares med et par Panodil eller en gigttablet. Du vil kunne forvente sparsom blødning og udflåd 2-3 uger efter indgrebet.

Efter operationen vil der være et sår på livmoderhalsen. Sårskorpen falder typisk af på 10.dag. Her kan der atter komme nogen blødning og/eller afgang af sort væv. Hvis der indenfor de første uger kommer blødning af større styrke end din almindelige menstruation, eller du får feber, bør du kontakte os på tlf.nr. 87 20 61 51 eller – uden for almindelig åbningstid - lægevagten eller skadestue.

De første 2 uger efter operationen bør du undgå krævende aktiviteter såsom ridning, cykling, aerobic, skiløb, svømning - og samleje. Du bør heller ikke anvende tampon.

En kegleoperation påvirker ikke seksuallivet eller muligheden for senere at opnå og gennemføre en graviditet. Der kan være en let øget risiko for at føde tidligere end planlagt.

Oftest er der dog ingen grund til øget kontrol under graviditet. Du kan anvende p-piller, spiral eller hormoner, hvis du i øvrigt har brug for dette.

Kontrol

Ved ½ årskontrollen efter en keglesnit vil der ved celleskrabet blive testet for, om du stadig huser HPV. Det har betydning for, hvor stor risiko du har for evt. tilbagefald.

En vaccination mod anbefales uanset alder normalt efter et keglesnit, og specielt hvis typen er kendt, da det er vist at kunne nedsætte risikoen for tilbagefald. Har du celleforandringer, som vi observerer, påvirker vaccinen ikke udviklingen for den aktuelle infektion, men elimineres HPV af dit eget immunsystem, vil den øgede styrke af immunforsvaret i kraft af en vaccine nedsætte risikoen for et tilbagefald.

Den i dag tilgængelige vaccine beskytter mod type 16 og 18, som er årsag til ca.70% af celleforandringerne.

Vi forventer, at der relativt snart kommer en ny vaccine som dækker >90% af de vira, som kan lede til celleforandringer.

Der verserer megen debat om evt. bivirkninger til HPV-vaccinen, men foreløbigt har Sundhedsstyrelsen's bivirkningsnævn ikke fundet anledning til at fraråde den forebyggende vaccination af den årsag, da der ikke er fundet konsistens i indberetningsårsagerne, men det overvåges nøje. Der er nu mere end 20 mill. kvinder i verden. der er vaccineret. Er der mistanke om en evt. bivirkning til vaccinen, som stadig opfattes som ekstremt sjældent, er der nu oprettet en særlig funktion til afklaring heraf på Silkeborg Sygehus, hvortil vi straks vil henvise. Forsikringen " danmark" yder 50%'s tilskud til vaccinen.

Den udskårne vævskegle sendes til mikroskopisk undersøgelse for at se om alle forandringerne er fjernet. Er dette tilfældet, skal du blot kontrolleres med celleprøve hos din egen læge, første gang efter ½ år. Er ikke alle celleforandringerne fjernet, aftaler en ny kikkertundersøgelse efter 6 måneder. Selv i disse tilfælde er det sjældent nødvendigt med yderligere behandling, så indgrebet er effektivt.

Yderligere information

Kræftens Bekæmpelses pjece: "Celleforandringer"
www.netdokter.dk
www.sundhed.dk
www.cancer.dk